

# Çift Dillilik Bağlamında Suriyeli Mülteci Öğrenciler ve Kilis İli Örneği<sup>1</sup>

## Syrian Refugee Students in the Context of Bilingualism and the Example of Kilis Province

Hüseyin DOĞRAMACIOĞLU\*

### Öz

Kilis, tarihi binlerce yıl ötesine dayanan ve farklı kültürel demografik yapıların birleşme noktasında bulunan serhat bir şehrimizdir. Bu şehir çeşitli kültürlerin kesişim noktasında bulunduğu için zengin bir kültürel yapıya sahiptir. Ancak son on yılda Suriye’de yaşanan içi karışıklıktan kaçarak ülkemize sığınan mültecilerin yoğun olarak Kilis’te ikamet etmesiyle burada farklı kültür ve kuşaklar ortaya çıktı. Kilis’e göç eden ve ana dili çoğunlukla Arapça olan mülteciler Kilis kültürü ile karşılaşınca karşılıklı bir etkileşime girdiler. Bu etkileşim çoğunlukla dil eksenli olarak görüldü. Bu insanların Kilis’e yerleşmeleriyle beraber burada dünyaya gelen çocuklar hem Türkçeyi hem de Arapçayı akıcı konuşabilen çift dilli öğrenciler olarak okullarda eğitim aldılar. Bu öğrenciler için önceleri farklı mekânlarda eğitim verilirken son yıllarda Türk nüfusuyla beraber aynı sınıflarda ders görmeye başladılar. Böylece kültürel etkileşim hızlanarak çift dilli bireylerin arttığı gözlemlendi. Bu nesil hem Türk dilini ve kültürünü yakinen tanıyan ve yaşayan hem de Arap medeniyetini bilen ve Arapçayı ana dilleri olması münasebetiyle çok iyi bilen bireyler olarak nitelendirilebilirler.

**Anahtar Sözcükler:** Çift dillilik, Kilis, Suriyeli mülteci öğrenciler.

### Abstract

Kilis is a frontier city with a history dating back thousands of years and located at the junction of different cultural and demographic structures. This city has a rich cultural structure as it is located at the intersection of various cultures. However, in the last ten years, different cultures and generations have begun to be seen here, as refugees who have escaped from the turmoil in Syria and sought refuge in our country have settled in Kilis. Refugees who immigrated to Kilis and whose mother tongue is mostly Arabic, interacted with Kilis culture when they encountered it. This interaction emerged mostly on the basis of language. After these people settled in Kilis, the children born here were educated at schools as bilingual students who could speak both Turkish and Arabic fluently. While these students were given education in different places at first, they continued to study in the same classes with the Turkish population in recent years. Thus, it was observed that cultural interaction accelerated and bilingual individuals increased. This generation can be characterized as individuals who both know and live the Turkish language and culture, know the Arab civilization and know Arabic very well because it is their mother tongue.

**Keywords:** Bilingualism, Kilis, Syrian refugee students.

### Giriş

Birçok ulus devlette çift dilli insanlar bulmak mümkündür. Özellikle savaş, ekonomik yetersizlik, sağlık gibi çeşitli sebeplerle yurdunu terk etmek durumunda olanlar gittikleri yerlerde yeni bir dil ve kültürle karşılaştıklarında çift dillilik kavramı ortaya çıkmaktadır. Böylece farklı etnik köklerdeki bireyler iki dilli diye ifade edilen gruba oluştururlar. (Oruç, 2016, s. 289). Bu gruptakilerin en bariz örneğini Suriye’den ülkemize göç eden insanlarda görebilmek mümkündür. Özellikle ilkökul çağındaki mülteci çocukları Türk öğrencilerle aynı sınıflarda ders görmekte ve çift dilli durumunda olan bu çocuklarda kendini ifade edebilme ve ders öğretmeniyle ve arkadaşlarıyla sağlıklı bir iletişime girebilme konusunda çeşitli iletişim sıkıntıları yaşayabilmektedirler. Ancak bir müddet sonra bu sıkıntılar yerini çift dil bilen ve farklı kültürlere açık bireylerin oluşturduğu kültürel bir mozaığe bırakmaktadır.

### Çift Dillilik ve Suriyeli Mülteci Öğrenciler

Yoğun mülteci alan yerleşimlerde çift dillilik daha çok karşımıza çıkmaktadır. Mülteciler geldikleri yerlerde kültürel bir değişim yaşamakta daha sonra bu değişim dile de

<sup>1</sup> Bu metin 28-29 Mayıs 2021 tarihlerinde Stockholm’de yapılan III. International Congress of Bilingualism Studies and European Turks adlı kongrede sözlü olarak sunulmuş olan metnin genişletilmiş şeklidir.

\* Prof. Dr. Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, hdogramacioglu@gmail.com / ORCID: 0000-0002-2521-8562

yansımaktadır. Bu yönüyle daha çok öğrenciler düzeyinde sınıflarda görülen çift dillilik Kilis'te incelenmiş ve aşağıda çeşitli çıkarımlar yapılmıştır. Kilis, kendi nüfusunun üç katı kadar fazlalıkta Suriyeli mülteci barındıran tek ilimizdir. Yerli nüfus resmi verilere göre 142,792'dir.<sup>2</sup> 2012'de nüfusun yaklaşık 2.5 Katı Suriyeli sığınmacı Kilis'te ikamet etmekteydi. Göçle birlikte Kilis kenti, yerel nüfusun neredeyse 2.5 katı sığınmacıya ev sahipliği yapmıştır. (Harunoğulları, 2016, s. 385). Ancak bu rakamlar şehir merkezinde yaşayan mültecilerdir. Kamplarda ve çeşitli çadır kentlerde yaşayanlar bu rakamlara dâhil edildiğinde nüfusun 3 katına yakın mülteci Kilis'te yaşamaktadır. Bu durumda yerli Türk nüfusu Arap çoğunluk karşısında kendini nüfus olarak azalmış görebilmektedir. İlkokuldan üniversiteye çarşıdan pazara her ortamda kendi nüfusundan fazla Arapça konuşan insanlarla karşılaşınca çift dillilik kavramı ve bu durumun getirdiği zorluklar yerel halkta tedirginliğe yol açabilmektedir. Ancak bu mülteciler vatandaşlık aldıklarında ana dilleri olan Arapça resmîyette yabancı dil olarak görülecektir. Sonuçta çift dilli ve yabancı dili resmîyette Arapça olan insanlar mülteci değil yerli halk olarak kabul edilmiş olacaktır. Yapılacak resmî düzenlemelerle hem kendi yurttaşımız olan öğrencilerimiz ve hem de mülteci öğrencilerin eşit ve adil bir ortamda eğitim görmelerine olanak sağlayacak imkânlar oluşturulabilir. Böylece devletin yeni talepleri dikkate alarak hak kaybı yaşanmayacak şekilde yeni planlamalar yapması gerekmektedir. (Özer vd., 2016, s. 211). Bu planlamalar günümüzde elbette koordineli olarak yapılmaktadır. Bu çabalar gittikçe sonuç vermekte ve daha nitelikli bir mülteci öğrenci eğitime doğru ilerleme sağlanmaktadır. Mülteci sayısında ihtilaflar olsa da rakamlar ne olursa olsun gerçek şudur ki mülteci öğrenciler yerli nüfusla aynı sınıflarda eğitim görmekte ve bu da çift dillilik kavramının en somut örneklerinin buralarda ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Önceleri mülteci öğrenciler ayrı okullarda eğitim görürken sonradan aynı sınıfta Türk öğrencilerle beraber eğitim görmeye başlamışlardır.

### **Çift Dilli Mülteci Öğrenciler ve İletişim Sorunları**

Çift dilli öğrencilerin iletişim sorunları diğer yerli halka göre daha fazla olabilmektedir. Böylece hem öğretmenleri hem de sınıftaki diğer arkadaşlarıyla iletişim kurarken mensup oldukları kültür ve medeniyetin kurallarına göre davranış sergileyen mülteci öğrenciler kendilerini ifade etmekte zorluk çekmektedirler. Ancak çift dilliliğin oldukça yaygın olduğu ülkemizde bu durum normal karşılanmaktadır. İki dillilik tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çok görülmektedir. (Kızıltaş, 2021, s. 1012). Ancak bu çalışmada göçle beraber ortaya çıkan çift dillilik üzerinde durulmuştur. Çünkü göç çok kültürlülüğü ve çift dilliliği ortaya çıkaran bir temel olgudur. Bununla birlikte göç kitlesel bir olay olarak kabul edilmektedir. (Süverdem vd., 2020, s. 184). Göçün kitlesel bir olay kabul edilmesi neticesinde ekonomik, politik, kültürel, dilsel ve toplumsal nedenleri son yıllarda araştırmacıların dikkatlerini çekmektedir. Özellikle mülteci öğrencilerin eğitim kurumlarındaki çift dillilikleri araştırıldığında yerli nüfusla kaynaşmaları, uyum süreçleri ve bunların neticesinde çeşitli zorluklar görülmektedir. İlkokuldan üniversiteye kadar aynı sınıflarda yerli nüfusu oluşturan Türk öğrencilerle beraber eğitim öğretim gören gençlerde ilk zamanlarda Türkçe konuşmada zorlukla beraber kendini ifade edememe, söylenenleri algılamada çeşitli zorluklar baş göstermekteydi. Benzer durum diğer araştırmacılar tarafından da tespit edilmiştir (Kaplan, 2020; Çiçek ve Kaplan, 2016). Araştırmacılar, Suriyeli öğrencilerin gerek yazılı gerekse sözlü iletişimde sorun yaşadıkları bulgusuna ulaşmışlardır. Bunun altında yatan sebeplerden biri Suriyeli mültecilerin Arapça kullanmaya meyilli olmaları ve yeni dil öğrenmeye karşı ön yargılı olmalarıdır. Ancak Türk öğrencilerin mültecilere karşı misafirperver davranışları, onlara destek olmaları zamanla iki farklı dili ve milleti temsil eden insanların kaynaşmalarına ve aralarında kardeşlik, dostluk gibi mefhumların gelişmesine olanak sağladı. Bu durumda dil

<https://www.nufusu.com/il/kilis>

nufusu#:~:text=Kilis%20n%C3%BCfusu%202020%20y%C4%B11%C4%B1na%20g%C3%B6re,%2C%20%49%2C12%20kad%C4%B1nd%C4%B1r.

becerileri ve iletişim becerileri gelişmeye başlayan Suriyeli öğrencilerde özgüven duygusu hâkim olmaya başladı.

Kilis 7 Aralık Üniversitesi bünyesinde hemen her fakülte ve yüksekokulda Suriyeli öğrenci sayısı giderek artmaktadır. Bu da üniversitenin uluslararası öğrenci sayısını arttırmaktadır. Kendi fakültemizde özellikle Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde okuyan Suriyeli öğrencilerimiz derslere rahatlıkla adapte olmakta ve Türkçeyi çok kısa bir sürede öğrenmektedirler. Türk öğrencilerimiz bu mülteci öğrencilere her türlü maddi manevi desteği vermekte ve onların kaynaşmalarına yardımcı olmaktadır. Ancak bütün bu gayretlere ve desteklere rağmen Suriyeli öğrencilerin tamamen uyum sağlamaları mümkün olamamaktadır. Derslerde öğretim elemanını anlamadıklarını ve biraz daha yavaş ders anlatmamızı ifade eden mülteci öğrenciler meseleye kendileri açısından baktığımızda haklı görünmektedirler. Ancak bu durumda Türk öğrencilerimiz dersin seviyesinin düştüğünü ve konuların gereğinden çok yavaş ilerlediğinden yakınmaktadır. Bu durumda seviye farklılıklarının çok fazla olduğu sınıflarda dersin işlenişi de doğal olarak inkıtaa uğrayabilmektedir.

Öğrencilerin iletişim sorunlarından birisi de dersi veren öğretim elemanına kendilerini net bir şekilde ifade edememeleridir. Bazen teneffüs aralarında derste anlattığımız konuları ofisimizde tekrar etmemizi rica eden mülteci öğrencilerle de karşılaşabiliyoruz. Bu durumda hocalarımız dinlenme zamanlarında bile mülteci öğrencilere vakit ayırmakta ve onlara yalnız olmadıklarını hissettirmektedirler. Bütün bu zorluklardan dolayı hemen tüm dünyada bireyler ve kültürler arası sağlıklı iletişime önem verilmeye başlanmıştır. Bu çabaların neticesinde mülteci öğrencilerle yerel nüfus arasında sağlıklı iletişim kurulabilmesi her türlü faaliyetin yanında, eğitim öğretim faaliyetlerinin de başarılı bir şekilde sürdürülebilmesine olanak sağlamaktadır. Sonuç olarak dil kaynaklı iletişim sorunları, ayrımcılık mülteci çocukların eğitime devam etmesini zorlaştırmaktadır. (Özer vd., 2016, s. 196-197). Ancak, dil kaynaklı iletişim sorunları giderek azalmakta ve mültecilerin bu durumdan kaynaklı sıkıntıları her geçen gün biraz daha çözüme kavuşturulmaktadır. Böylece çift dillilik bir dezavantaj değil bireylere katkı sağlayan bir durum olarak kabul edilebilmektedir.

### **Arapça ve Türkçenin Yapısal Farklılıkları**

Anadili Arapça olan ve Türkçeyi sonradan öğrenen mülteci öğrenciler Türkçe konuşurken daha fazla yanlışlık yapabilmektedirler. Arapçanın söz dizimi ile Türkçenin farklı olduğundan ve bazı harflerin Arapçada olmamasından telaffuzda da yanlışlıklar ve zorlanmalar göze çarpmaktadır. Türkçe gerek mecazlar ve gerekse anlatım biçimleri bakımından oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Edebî bir dilde bulunması gereken söyleyiş ve estetiğe sahiptir. (Karabulut, 2015, s. 1920). Ancak Türkçede olup Arapçada olmayan bazı sesler Araplar tarafından farklı telaffuz edilebilmektedir. Suriyeli Arap öğrenciler özellikle ç ile başlayan biten üç, kaç, saç gibi kelimeleri ya da çocuk, çiçek, çarşı kelimelerini c harfi le telaffuz etmektedirler. J harfinin de Arapçada olmaması, peltek s'nin ve hırıltılı h gibi harflerin de Türkçede yer almaması iki dilin yapısal farklılıklarının olumsuz yansımaları olarak değerlendirilebilir. Ancak bütün bu farklılıkların yanında şunu da unutmamak gerekir ki ana dilin dışında bir başka dili öğrenmek ve o dilde yeterli bir düzey yakalayabilmek ancak ana dilin tam anlamıyla bilinmesine ve kullanılabilmesine bağlıdır. Böylece ikinci dildeki başarının ana dili iyi kullanabilme becerisine bağlı olduğunu iddia edenlerin yanında çift dilli insanların daha başarılı olduklarını söyleyenler de vardır. İki dilli olmak bir dezavantaj değil bir farklılık ve dil yeteneği olarak algılanmalıdır. İki dilli insanların kültürel değerlerini gelenek-görenekleri, inanışları ve dünya görüşleri oluşturmaktadır:

Bu yönüyle bir milletin gelenek-görenekleri, inanışları, kısacası dünya görüşü kültürünü oluşturmaktadır. (...) Ancak her insan topluluğunun dini, siyasi, ekonomik ve coğrafi özelliklerine göre şekillenen dünya görüşüne bağlı olarak da kültürü farklılık göstermektedir (Alptekin & Kaplan, 2018, s. 256-257).

Bu farklılık göçmenlerin davranışlarını ve konuşmalarını etkilemekte ve çift dilli olan insanların dili kullanım biçimlerini de etkilemektedir. Bu etkileşim Türk kültürüyle karşılaşan mültecilerde daha belirgin olarak görülmekte ve çok kültürlü ve çok dilli bireylerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu artış olumlu bir gelişme olarak görülebilir. Ancak bölge demografik yapısının değişim göstermesi ve mülteci sayısının yerel nüfustan fazla olması gibi durumlar bu göçün olumsuz yansımaları olarak kabul edilebilir.

### **Ekonomik Sıkıntılar ve Eğitim**

Mülteci öğrenciler, eğitim sorunları yanında ekonomik sıkıntılarla da boğuşmak zorunda kalıyorlar. Suriye'den çeşitli zorluklarla ülkemize göç etmiş ve sonrasında burada bir eğitim kurumunda okuyan öğrencilerin ekonomik olarak birtakım sıkıntılarla karşılaştıklarını görmekteyiz. Birçoğu herhangi bir geliri olmayan mülteci öğrenciler derslere tam olarak yoğunlaşamamakta ve bunun neticesinde başarısızlık tabii bir hâle gelmektedir. Ders dışı ekonomik sorunlarla meşgul olup derslere odaklanamamak gibi sorunlar mültecilerin dertlerine ve sorunlarına duyarlı gerek öğretim elemanlarımızın ve diğer öğrencilerimizin ve gerekse devletimizin ve yerel halkın yardımseverliğiyle dünyada eşine az rastlanan yardımlaşma ve kardeşlik örnekleriyle aşılmaktadır. “Türkiye’de sığınmacılara verilen eğitim hizmetlerinin dünyada benzerini bulmak oldukça güçtür” (Akpınar, 2017, s. 27). Ancak bu sıkıntılar eğitime ve dersin işlenişine yansımakta bu da sınıf başarısını aşağı doğru tetiklemektedir. Mülteci öğrencilere ders dışında rehberlik edilerek bu tür sıkıntılarla baş etmeleri için yardımcı olmak gerekmektedir. Bütün bu yardımlaşma gayretleri sonucunda mültecilere her türlü kolaylık gösterilmektedir.

### **Çok Kültürlülük**

Kilis, eski bir yerleşim birimi olmakla birlikte zengin bir kültürel hazineye sahip bir ilimizdir. “...bölgede eski Türk inanç sistemleriyle ilgili inanç ve uygulamalar canlı bir şekilde yaşamaktadır” (Alptekin, 2020, s. 305). Türkmen kültürünün baskın olduğu ilimizde Suriyeli mültecilerin yoğun göçleriyle beraber karşılıklı kültürel bir etkileşim yaşanmaya başlanmıştır. Bu nedenle ülkemizdeki Suriyeli mültecileri çok dilli ve çok kültürlü olarak kabul edebiliriz. Çok dilli olmak çok kültürlü olmayı beraberinde getirir. Çünkü dil, kültürün taşıyıcısıdır. Çit dilli öğrencilerin olduğu sınıflar aslında çok kültürlü yerler olarak kabul edilebilir. Böylece çok dillilik çok kültürlülük olgusunu beraberinde getirir. (Saydı, 2013, s. 278).

Çok kültürlü öğrenciler, kendi kültürlerinin yanında içerisinde buldukları toplumun kültürüne de adapte olmaya çalışırlar. Bu süreç biraz zor olmakla beraber zaruridir. Bu zorunluluk içerisinde kültürel etkileşim yaşanır. (Harunoğulları, 2018, s. 309). Bu etkileşim sonucunda mülteciler, mensup oldukları toplumun kültürünün yansımaları ile göç ettikleri ülkemizin yaşam tarzı birbirine yakın olsa da farklı bir kültür ve medeniyet dairesine girmiş olmaktadır. Farklı medeniyetler farklı kültürleri beraberinde getirerek çok renkli bir kültürel mozaği ortaya çıkarırlar. Bu medeniyet dairesi içerisinde evrensel değerler ortak buluşma noktasını oluşturmaktadır: “Evrensel değerler, bir ulusa, kavme veya millete ait olmayıp dünya üzerindeki bütün milletlere has özelliklerdir” (Dağı vd., 2018, s. 234). Bu değerler Suriyeli mültecilerin Türk kültür ve medeniyetine uyum sağlamalarını ve çok kültürlü bireyler hâline gelmelerini kolaylaştırmaktadır. Göç olgusu içerisinde değerlendirildiğinde aynı durum Türkler için de geçerlidir. *Büyük ve zengin bir kültüre sahip Türkler, gittikleri bölgelere kendi kültürlerini de götürmüşlerdir. Bununla beraber gidilen yerlerin kültüründen de etkilenmişlerdir* (Karabulut, 2010, s. 126). Bu etkileşim neticesinde çok kültürlülük ortaya çıkmakta bu da eğitimde birtakım farklılıkları beraberinde getirmektedir. Türk kültürü köklü bir medeniyete dayanan geçmişten gelmektedir. Böylece *Türk milletinin kendi kaderiyle baş başa kalması, muasır bir millet olabilmek için köklü bir*

*millî kültüre dayanmak zaruretini doğurmuş.*(Özlük, 2006, s. 547) tur. Bu durumun bir sonucu olarak millî kültür ortaya çıkmıştı. Ancak mültecilerin Türk kültürü ile karşılaşmaları neticesinde her iki ulus içinde etkileşimler baş göstermiş ve yeni bir kültürel yapı ortaya çıkmıştır. Göçmenlerin kültürleri ve ait oldukları medeniyet dairesi değişik olunca derslere ve eğitim camiasına bakışlar ve beklentiler de farklı olmaktadır. Milletler arası ilişkiler neticesinde çeşitli etkileşimler görülmesi doğal bir durumdur. Çünkü uluslararası ilişkiler karşılıklı etkileşimi beraberinde getirirler (Karabulut, 2010, s. 2).

Bu benimseme neticesinde öğrencilerin hayata bakışları ve yaşam tarzları da değişebilmektedir. Bu değişim onların beklentilerini de etkilemektedir. Öğrencilerin üniversite eğitiminden bekledikleri sonuçlar umdukları gibi olmayabilmektedir. Az gelişmiş ülkelerde lise mezunu önemli bir kariyer sahibi sayılabilirken gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde üniversite mezunu kariyer yapmış sayılmayabilmektedir. Bütün bu nedenlerden dolayı mülteci öğrencileri üniversiteyi bitirme gayreti bu noktada akamete de uğrayabilir.

### **Mülteci Öğrencilerin Diğer Sorunları**

Mülteci öğrencilerin eğitimle ilgili karşılaştıkları sorunlar çok çeşitli olmakla birlikte farklı güçlüklerle de karşılaşabilmektedirler. Eğitime Erişim ve Katılım Sorunu, Öğretmen Sorunu, Dil Sorunu ve Koordinasyon Eksikliği öğrencilerin karşılaştıkları diğer sorunlar olarak nitelendirilebilir (Gencer, 2017, s. 844). Bütün bu eksiklikler ve sorunlar mültecilerin burada kalma süreleri arttıkça giderek azalacaktır. Zamanla eğitimle ilgili kazanımlar ve tecrübeler arttıkça mülteci sorunları da daha profesyonelce çözülebilecektir. Ayrıca diğer üniversitelerde yapılan uygulamalar da koordineli takip edilip tecrübe paylaşımlarında da bulunulabilir.<sup>3</sup> Böylece farklı eğitim kurumlarındaki uygulamalar meselelere farklı bakış açılarının geliştirilmesine olanak sağlayacaktır.

### **Sonuç ve Öneriler**

Günümüzde Suriyeli mülteciler eğitimin hemen her kademesinde eğitim öğretim görmektedirler. Ancak bu incelememizde üniversite eğitimi alan özellikle Suriyeli mültecilerin eğitim öğretime katılabilme durumları ve karşılaştıkları birtakım zorluklar üzerinde durularak çok dillilik bağlamında mültecilere dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Suriyeli mültecilerin artık kalıcı misafirler olduğu gerçeği, onları eğitim sistemimizin bir parçası olarak görmemiz gerektiğine bir işaret olarak algılanmalıdır. Bu gerçeğin bir dezavantaj olarak değil farklılıkları şansa çeviren bir durum olarak koordine edilmesi ve eğitim öğretim faaliyetlerinde onların karşılaştıkları zorluklar göz önünde bulundurularak bu durumun lehimize dönüştürülmesi için çaba sarf etmek gerekmektedir. Olumlu neticelerin ise onların karşılaştıkları sorunların tespiti ve bu problemlerin uygun bir zaman ve zeminde çözüme kavuşturulması için gerekli planlama ve gayretin neticesinde ortaya çıkabileceği göz ardı edilmemelidir. Bu çalışma böyle bir gayretin sonucu olarak görülmelidir. Bu metinde mültecilerin nüfusa göre en yoğun yaşadığı illerin başında gelen Kilis ele alınmış ve burada eğitim gören Suriyeli mülteci öğrencilerin durumlarının tespiti ve bu tespitin ifadesi olarak birtakım çıkarımlar yapılmıştır.

<sup>3</sup> Bu konuda daha fazla bilgi için bkz: Levent, F. & Öksüz Gül, F.&, Aydemir, T. (2021), Suriyeli Üniversite Öğrencilerinin Türkiye’de Üniversite Deneyimleri, Milli Eğitim, Cilt: 50, sayfa Aralığı: 807-835.

### Kaynaklar

- Akpınar, T. (2017), Türkiye'deki Suriyeli mülteci çocukların ve kadınların sosyal politika bağlamında yaşadıkları sorunlar, *Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi Akpınar*, 03 (03).
- Alptekin, M. & Kaplan, T. (2018), Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin Türk kültürüne ilişkin metaforik algıları, *Türük Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, Yıl 6, Sayı: 12, Sayfa: 254-262.
- Alptekin, M. (2020), Kilis masallarında geçiş dönemi (doğum-evlilik-ölüm) uygulamaları hakkında tespitler, *Taras Shevchenko 5th International Congress On Social Sciences, Proceeding Book*, Kiev, Ukraine.
- Çiçek, M. & Kaplan, T. (2016), Yabancı öğrencilerin öğrendikleri dilin kültürünü yazarak anlatmaları: Gaziantep örneği, *Route Educational and Social Science Journal*, 3(5), pp: 64-77.
- Dağı, F.; Alptekin, M.; Kaplan, T. (2018), Türk dünyası hayvan masallarında tespit edilen değerler, *SUTAD, Bahar 2018*; (43): 227-247.
- Doğramacıoğlu, H. & Özlük, N. (2021), İki dillilik bağlamında Suriyeli mülteci öğrenciler ve Kilis ili örneği, *III. International Congress of Bilingualism Studies and European Turks*, Stockholm, 28-29 Mayıs 2021.
- Gencer, T. E.(2017), Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research, Volume: 10 Issue: 54*.
- Harunoğulları, M. (2016), Suriyeli sığınmacıların Kilis şehrindeki mekânsal, kültürel ve ekonomik etkileri, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research Cilt: 9 Sayı: 45 Volume: 9 Issue: 45*.
- Harunoğulları, M. (2018), *Sınır ötesinde yeni bir yaşam Suriyeli sığınmacılar ve göçün coğrafi etkileri: Kilis örneği, 21.yüzyılda uluslararası göç ve mülteciler: Bir Türkiye perspektifi*, Editörler: Dr. Hasan Hüseyin Aygül Dr. Erdal Eke, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Kaplan, T. (2020), Türkçe öğrenen Suriyeli öğrencilerin sesli okuma becerisiyle ilgili tespitler: Gaziantep Üniversitesi Örneği, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(73), 739-747.
- Karabulut, M. (2010), Tanzimat dönemi Türk romanlarında eğlence hayatı, adab-ı muaşeret ve kılık kıyafet, *Türk Dünyası Araştırmaları Sayı: 185*
- Karabulut, M. (2010), Tanzimat döneminde Osmanlı'nın yenileşme sürecine bir bakış, *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı: 187, s.125-138, İstanbul.
- Karabulut, M. (2015), Şiir dili olarak Türkçenin estetiği, *International Journal of Languages' Education and Teaching, UDES 2015 p. 1920-1927*.
- Kızıltaş, Y. (2021), İki dilli öğrencilerin ikinci dil ediniminde etkili olan faktörler ve dezavantajlı gruplara dönüşmeleri: kuramsal ve derleme bir çalışma, *Trakya Journal Of Education, Trakya Eğitim Dergisi Cilt 11, Sayı 2*.
- Levent, F. & Öksüz Gül, F.& Aydemir, T. (2021). Suriyeli Üniversite Öğrencilerinin Türkiye'de Üniversite Deneyimleri, *Milli Eğitim*, Cilt: 50 Sayı: 1ıssn: 1302-5600 / 2791-7657 Sayfa : 807 – 835.
- Oruç, Ş. (2016), Ana dili, ikinci dil, iki dillilik, yabancı dil, *The Journal Of Academic Social Science Studies*, Number: 45, P. 279-290, Spring III.
- Özer, Y. Y.; Komsuoğlu, A.; Ateşok, Z. Ö. (2016), Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi: sorunlar ve çözüm önerileri, *Asos Journal, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 37, Aralık 2016, S. 34-42*.

- Özlük, N. (2006), Milli Mecmua, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 4, Sayı 7, s. 545-561.
- Saydı, T. (2013), Avrupa Birliği vizyonu ile ikidillilik, çokdillilik ve eğitimi, *The Journal Of International Social Research*, Cilt: 6 Sayı: 28 Volume: 6 Issue: 28, Fall.
- Süverdem, F. B. ve Ertek, B. (2020), İki dillilik ve iki kültürlülük: göç, kimlik ve aidiyet, *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 6(2), 183-207.
- Yağmur, K. (2007), İkidilli çocukların dil becerilerinin ölçümü ve eşik kuramı, *Dil Dergisi*, Sayı: 135, Sayfa: 60 – 75.

**e kaynaklar:**

[https://www.nufusu.com/il/kilis-](https://www.nufusu.com/il/kilis-nufusu#:~:text=Kilis%20n%C3%BCfusu%202020%20y%C4%B1l%C4%B1na%20g%C3%B6re,%2C%20%49%2C12%20kad%C4%B1nd%C4%B1r.)

nufusu#:~:text=Kilis%20n%C3%BCfusu%202020%20y%C4%B1l%C4%B1na%20g%C3%B6re,%2C%20%49%2C12%20kad%C4%B1nd%C4%B1r. (Siteye erişim tarihi: 30.01.2022)